

**SPRAWOZDANIE ZA ROK 2016 Z REALIZACJI
„MIEJSKIEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY
NA LATA 2016 - 2018”**

**Wydział Polityki Społecznej i Działalności Gospodarczej
marzec 2017**

Uchwałą Nr XIV/99/2015 Rady Miejskiej Będzina z dnia 25 listopada 2015 roku przyjęto *Miejski Program Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2018*. Stosownie do art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w terminie do 31 marca każdego roku prezydent miasta składa radzie gminy sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. Zgodnie z zarządzeniem Nr 0050.402.2011 Prezydenta Miasta Będzina z dnia 30 grudnia 2011 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Będzinie wyznaczony został do realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Głównym celem *Miejskiego Programu Wspierania Rodziny* jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji, związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci, jak również profilaktyka środowiska lokalnego w zakresie promowania społecznie pożądanego modelu rodziny.

Pierwszym celem ujętym w *Miejskim Programie Wspierania Rodziny* jest **zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych, wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących**. Realizując powyższe zadanie pracownicy socjalni i asystenci rodzin Działu Poradnictwa Specjalistycznego w Będzinie systematycznie monitorowali rodziny zagrożone kryzysem.

Asystenci rodziny kształtowali u podopiecznych właściwe postawy wychowawcze poprzez organizowanie oraz realizowanie warsztatów rodzicielskich, które miały na celu podniesienie kompetencji wychowawczych oraz pogłębienie wiedzy rodzicielskiej. W 2016 roku asystenci rodziny zorganizowali cykliczne warsztaty podnoszące kompetencje opiekuńczo – wychowawcze, mające edukacyjną wartość dla każdego z uczestników. Tematyka warsztatów była odpowiedzią na rozeznane przez asystentów potrzeby i deficyty rodzin. Warsztaty były organizowane co 2 tygodnie, udział w nich wzięło 8 rodzin. Zajęcia miały na celu podniesienie kompetencji rodzicielskich oraz stworzenie możliwości wymiany doświadczeń między uczestnikami grupy. Warsztaty obejmowały między innymi zagadnienia takie jak:

- rola konsekwencji w wychowaniu,
- pożądane i niepożądane postawy rodzicielskie,
- stosowanie kar i nagród,
- sposoby motywowania dzieci do wysiłku intelektualnego,
- poprawa komunikacji wewnątrzrodzinnej.

Praca asystenta rodziny nie ogranicza się jedynie do współpracy z rodzinami oraz monitorowania rodzin w ich środowiskach zamieszkania w godzinach urzędowych. Asystent rodziny pracuje z rodzinami w godzinach 7.00 - 21.00 od poniedziałku do piątku, a w razie konieczności również w weekendy. Asystenci rodziny Działu Poradnictwa Specjalistycznego pracowali na co dzień z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w miejscu ich zamieszkania. Wspieranie rodziny prowadzone było przy aktywnym jej udziale, uwzględniającym potencjał własny rodziny oraz zasoby środowiska, z którym asystent systematycznie współpracował. Działania podejmowane przez asystentów rodziny służą w dłuższej perspektywie wzmocnieniu roli i funkcji rodziny, zapobiegają marginalizacji, umożliwiają integrację społeczną. Zespół Asystentów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Będzinie podejmował również inicjatywy mające na celu aktywizację rodzin i ich integrację ze środowiskiem lokalnym.

W ubiegłym roku asystenturą objętych zostało 96 będzińskich rodzin, w tym 201 dzieci. Do głównych problemów w tych rodzinach należą: niewydolność wychowawcza, bezrobocie, ubóstwo, alkoholizm, choroby psychiczne, przemoc fizyczna i psychiczna, rozwód rodziców – prawny lub emocjonalny, nierealizowanie obowiązku szkolnego, trudne warunki mieszkaniowe. W 2016 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Będzinie zatrudnił 6 asystentów rodziny którzy podczas swojej pracy:

- diagnozowali rodziny i opracowywali plany pracy,
- pomagali w zmianie nawyków,
- udzielali rodzinom pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi, w tym motywowali do uczestniczenia w warsztatach dla rodziców,
- udzielali rodzinom pomocy w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym pomagali planować wydatki i zarządzać budżetem domowym, uczyli dbałości o porządek, czystość i higienę osobistą,
- towarzyszyli rodzinom podczas pisania pism oraz załatwiania spraw urzędowych,
- motywowali członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz udzielali pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- udzielali pomocy dydaktycznej dzieciom poprzez udzielanie korepetycji, nadrabianie zaległości szkolnych,
- ustalali terminy wizyt dzieci w poradniach udzielających wsparcia pedagogicznego i psychologicznego,
- motywowali do podjęcia i kontynuacji leczenia w poradniach lekarskich

oraz rozpoczęcia i kontynuacji terapii (psychologicznej, rodzinnej, uzależnienia od alkoholu, współuzależnienia).

Asystenci rodziny są aktywnymi członkami Stowarzyszenia „Zaczarowana Pomoc”, które to zajmuje się różnorodnymi działaniami na rzecz pracy z dziećmi oraz mieszkańcami miasta Będzin. W okresie letnim dzieci miały możliwość uczestniczenia w integracyjnym projekcie „Plaża Zaczarowana Przysiań”. Projekt PLAŻA był wynikiem wygranego konkursu w ramach Funduszu Inicjatyw Obywatelskich - projekt konkursowy złożyli członkowie grupy nieformalnej w części będący również członkami Klubu Integracji Społecznej w Będzinie.

Zapobiegając sytuacjom kryzysowym w rodzinie w minionym roku udzielane były bezpłatne porady prawne i psychologiczne. Działające na terenie miasta Punkty Konsultacyjno – Informacyjne mieszczące się przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, Szkole Podstawowej nr 6 i Miejskiej Świetlicy Środowiskowej udzielały wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymywania przemocy, inicjowały interwencje w przypadku diagnozy przemocy domowej, gromadziły aktualne informacje na temat dostępnych miejsc pomocy i kompetencji poszczególnych służb i instytucji z terenu gminy. Z bezpłatnych porad prawnych, świadczonych w wymiarze ośmiu godzin tygodniowo skorzystało ogółem 565 osób, a ze wsparcia psychologicznego w wymiarze dwunastu godzin tygodniowo - 155 osób. Bezpłatne konsultacje dla osób i rodzin w zakresie uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych świadczone były w dwóch punktach na terenie miasta. W Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Marvit” z konsultacji dla osób uzależnionych od alkoholu skorzystało 76 osób, w tym 17 kobiet a z konsultacji dla osób współuzależnionych – 74 osób, w tym 63 kobiety. W sumie odbyło się 571 spotkań konsultacyjnych. Drugi punkt mieszczący się w Szkole Podstawowej nr 10 w Będzinie świadczył pomoc osobom uzależnionym od narkotyków i zagrożonych uzależnieniem – ze wsparcia skorzystały 53 osoby.

Rodziny i osoby z terenu Miasta Będzina mogły nieodpłatnie korzystać również z pomocy konsultantów Działu Poradnictwa Specjalistycznego w sytuacji występowania różnych problemów: nadużywania alkoholu, współuzależnienia, przemocy w rodzinie, kryzysów małżeńskich, obniżenia nastroju (depresji), zaburzeń zdrowia psychicznego, bezdomności, trudności wychowawczych. Osoby te były na bieżąco informowane o możliwościach uzyskania pomocy – w siedzibie tutejszego Ośrodka, w punktach konsultacyjno - informacyjnych na terenie Będzina lub w innych, merytorycznie właściwych, placówkach.

W Dziale Poradnictwa Specjalistycznego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Będzinie praca z klientem prowadzona była indywidualnie i w formie grupowej, wsparcia udzielali:

- konsultant ds. osób psychicznie chorych,
- lekarz psychiatra,
- konsultant ds. interwencji i wsparcia,
- psycholog,
- konsultant ds. profilaktyki społecznej,
- konsultant ds. rodzin,
- konsultant ds. uzależnień i osób współuzależnionych,
- konsultant ds. przeciwdziałania przemocy,
- konsultant ds. bezrobocia,
- specjaliści pracy socjalnej udzielający pomocy osobom i rodzinom objętym procedurą „Niebieskie Karty”,
- asystenci rodziny.

Pracownicy Działu Poradnictwa Specjalistycznego byli także inicjatorami przedsięwzięć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy, adresowanych do mieszkańców Będzina. W dniach 3 i 4 października 2016 roku odbyła się Kampania Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Obalamy mity 2016”. Głównym celem kampanii było zainteresowanie mieszkańców Będzina i okolic tematyką przemocy. Odbyła się emisja rodzinnej animacji pt. „W głowie się nie mieści”, nawiązującej do tematyki radzenia sobie z emocjami i przemocą poprzedzona prezentacją krótkometrażowego filmu z udziałem pracowników Działu Poradnictwa Specjalistycznego w MOPS. W drugim dniu kampanii odbyła się prelekcja poświęcona FAS i FASD, którą przeprowadziła dr n. med. Małgorzata Klecka.

W celu rozpowszechnienia wśród mieszkańców miasta informacji teleadresowych placówek udzielających pomocy i wsparcia rodzinom pozostającym w kryzysie w ramach kompetencji zawodowych, opracowano i wydrukowano broszury, które udostępniane były w instytucjach publicznych (rejony opiekuńcze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, szkoły, przedszkola, biblioteki, ośrodki kultury, policja, straż miejska, ośrodki zdrowia).

W ramach drugiego celu szczegółowego tj. **zapewnienie rodzinom stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego** pracownicy socjalni Działu Pomocy Środowiskowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Będzinie świadczyli

wielokierunkową pracę socjalną. Do ich zadań w szczególności należała diagnoza i ocena zjawisk, które powodują zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej. Prowadzili poradnictwo, oferowali różne formy pomocy i udzielali wsparcia osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, mające na celu przezwyciężyć te sytuacje, wykorzystując ich własne zasoby i możliwości. Ponadto informowali o miejscach i instytucjach państwowych, samorządowych i organizacjach pozarządowych, mogących ich wesprzeć. Pracownicy socjalni swoimi działaniami skierowanymi do osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej zmierzali do aktywizacji i integracji ze środowiskiem lokalnym, mającej charakter profilaktyczny i opiekuńczy. Bardzo ważną rolę odgrywali również asystenci rodziny, którzy swoimi postawami dawali rodzinie poczucie akceptacji i przekonanie, że ich pomoc będzie użyteczna i odczuwalna. Wzmacniali u jej członków poczucie wartości i motywacji do działania dzięki czemu możliwym jest odbudowywanie umiejętności samodzielnego rozwiązywania własnych problemów. Udział członków rodziny w działaniach na rzecz poprawy swojej sytuacji jest też okazją do uczenia się na błędach, wzmocnienia wytrwałości w pracy, oraz odpowiedzialności za swoje życie i osób z rodziny.

W ubiegłym roku wsparcia finansowego i rzeczowego udzielono 3 273 osobom w 1 544 rodzinach, w tym 1 115 kobietom, 1 002 dzieciom. Ze świadczeń Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Będzinie skorzystało:

- a. z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego 1 514 osób z 612 rodzin,
- b. z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa 800 osób ze 177 rodzin,
- c. z powodu wielodzietności 573 osoby ze 110 rodzin,
- d. z powodu bezrobocia 2 409 osób z 1 001 rodzin,
- e. z tytułu ubóstwa 2 672 osób z 1 235 rodzin.

Rodziny potrzebujące pomocy wspierano rzeczowo przekazując środki czystości, odzież, meble, sprzęty AGD podarowane przez osoby fizyczne i prawne. Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej objęte zostały Programem „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” realizowanym w trzech formach:

- z zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności skorzystało 1 955 osób,
- z posiłków w formie cateringowej korzystało 310 osób,
- dożywianiem w placówkach oświatowych objęto 647 dzieci.

Ponadto Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Będzinie współpracuje z Polskim Komitetem Pomocy Społecznej Oddział Będzin w realizacji Podprogramu 2016 w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 - 2020 - wydano 692 skierowania dla rodzin (1462 osób) zakwalifikowanych do otrzymania pomocy żywnościowej w edycji

od 1 sierpnia 2016 roku do 30 czerwca 2017 roku.

Jednocześnie na przestrzeni ubiegłego roku dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym objęte były dożywianiem w ramach prowadzonych grup socjoterapeutycznych oraz Miejskiej Świetlicy Środowiskowej. Na ten cel przeznaczono *69 680,12 złotych*.

Od kwietnia 2016 roku realizowany jest ogólnopolski program „Rodzina 500+”, którego głównym założeniem jest przede wszystkim zwiększenie poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego poprzez wsparcie ze strony państwa dla rodzin wychowujących dzieci w formie comiesięcznego świadczenia wychowawczego na drugie i każde kolejne dziecko w rodzinie w wysokości 500 złotych. Świadczenie na pierwsze dziecko jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego. W Będzinie jednostką odpowiedzialną za realizację powyższego świadczenia jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, do którego w ubiegłym roku wpłynęło 3 707 wniosków o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego.

W celu zabezpieczenia rodzinom podstawowych potrzeb Miasto Będzin w minionym roku podpisało umowę z Przedsiębiorstwem Medycyny Szkolnej i Promocji Zdrowia "SZKOL-MED" w zakresie świadczenia opieki pielęgniarskiej nad dziećmi w 13 publicznych przedszkolach funkcjonujących na terenie miasta. Łącznie opieką pielęgniarską objętych zostało 1 537 dzieci. Na realizację tego zadania miasto przeznaczyło kwotę 35 200 złotych.

Przeciwdziałając sytuacjom kryzysowym w rodzinie prowadzono działania na rzecz aktywizacji zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia, gdyż brak stałej pracy, a tym samym regularnego źródła utrzymania niejednokrotnie staje się czynnikiem uniemożliwiającym tym osobom samodzielne funkcjonowanie w środowisku. W 2016 roku konsultant ds. bezrobocia Działu Poradnictwa Specjalistycznego udzielił 485 indywidualnych porad i konsultacji osobom bezrobotnym i poszukującym pracy, zapewniającej dogodną organizację dnia codziennego oraz lepsze warunki zatrudnienia. Z pomocy tej skorzystało 368 osób, w tym 164 kobiety i 204 mężczyzn.

Konsultant ds. bezrobocia utrzymuje stały kontakt z Powiatowym Urzędem Pracy w Będzinie oraz z Agencjami Pośrednictwa Pracy w Będzinie i Katowicach w sprawach dotyczących rekrutacji, ofert pracy, szkoleń czy staży. Ponadto prowadzi rozmowy z potencjalnymi pracodawcami. W ubiegłym roku odbyło się spotkanie z przedstawicielem firmy Lavoro oferującej zatrudnienie zarówno osobom pełnosprawnym, jak i osobom z orzeczoną stopniem niepełnosprawności. Osoby bezrobotne mogą również liczyć na pomocy konsultanta w zakresie sporządzania CV, wysyłania mailowo swoich aplikacji

oraz stałego kontaktu telefonicznego z przyszłym pracodawcą.

Dzięki ogromnemu zaangażowaniu i wsparciu konsultanta ds. bezrobocia w 2016 roku zatrudnienie uzyskało 28 osób.

W ramach trzeciego celu Programu tj. **zapobiegania niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży oraz minimalizowanie ich występowania** zapewniono dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych uczestnictwo w pozalekcyjnych zajęciach socjoterapeutycznych prowadzonych w szkołach podstawowych i gimnazjalnych oraz Miejskiej Świetlicy Środowiskowej w Będzinie. W ubiegłym roku na terenie miasta działało 16 grup socjoterapeutycznych, w których pomoc i wsparcie otrzymało 160 dzieci. Udział w zajęciach był okazją do kształtowania nowych sposobów zachowania oraz nabywania nowych umiejętności interpersonalnych, takich jak radzenie sobie z trudnymi sytuacjami, podejmowanie decyzji i asertywność. W trakcie zajęć uczestnicy poznawali siebie, uczyli się konstruktywnych sposobów radzenia sobie z trudnościami w kontaktach z innymi. Udział w zajęciach stanowił alternatywną formę spędzania czasu wolnego. Podstawowym celem zajęć socjoterapeutycznych było odreagowanie emocjonalne dzieci oraz nabywanie przez nich nowych umiejętności w toku zajęć grupowych. Zajęcia socjoterapeutyczne zapewniały uczniom poczucie bezpieczeństwa i stwarzały okazję do przeżywania pozytywnych emocji.

W trakcie zajęć prowadzonych w Miejskiej Świetlicy Środowiskowej realizowano program wychowawczy z zakresu profilaktyki uzależnień i promocji zdrowia. Do świetlicy uczęszczało 30 dzieci sprawiających trudności dydaktyczne i wychowawcze, bądź których rodzina była w ciężkiej sytuacji materialnej i rodzinnej. Podopieczni mieli zapewnioną opiekę w godzinach popołudniowych, gwarantującą zagospodarowanie czasu wolnego, rozwijanie własnych zainteresowań i kształtowanie postaw prospołecznych. Prowadzone zajęcia dotyczyły między innymi zagadnień poświęconych przeciwdziałaniu agresji, sposobom radzenia sobie z negatywnymi emocjami i stresem, komunikacji, umiejętności mówienia i słuchania, szacunku i tolerancji wobec innych ludzi i ich przekonań oraz przeciwdziałaniu uzależnieniom od alkoholu i substancji psychoaktywnych. W ramach uwrażliwienia dzieci na potrzeby osób starszych odbywały się okolicznościowe spotkania z podopiecznymi Dziennego Domu Pomocy Społecznej w Będzinie.

We wszystkich szkołach podstawowych i gimnazjach prowadzone były zajęcia sportowe, stanowiące integralny element szkolnego programu profilaktycznego, konstruktywnie wpływającego na postawy młodych ludzi wobec używek. Zajęcia sportowe, w ramach realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów

Alkoholowych na 2016 rok, miały na celu propagowanie zdrowego stylu życia, kontrolowanie własnych negatywnych emocji i zachowań, rozładowanie napięć i energii nagromadzonej podczas zajęć lekcyjnych, rozwijanie postawy asertywności, eksponowanie pozytywnych zachowań, zaktywizowanie do ćwiczeń fizycznych, rozwijanie zainteresowań i umiejętności ruchowych, wdrażanie reguły fair-play. Uczestnicy zajęć sportowych omawiali zagadnienia dotyczące ich własnego zdrowia i metod jego utrzymania w dobrym stanie. Świadomie i aktywnie uczestniczyli w rozmaitych formach aktywności, dostosowanych do zainteresowań i możliwości fizycznych każdego uczestnika. Odbływały się zajęcia poświęcone nauce gry w tenisa, badmintona, piłce siatkowej, jazdy na rolkach, łyżwach, nartach. W zajęciach uczestniczyło 839 uczniów.

Realizując zadania ujęte w Miejskim Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2016 rok sfinansowano wyjazd na letnie kolonie socjoterapeutyczne dla dzieci z rodzin mających problemy alkoholowe. Organizatorem wycieczki dla 130 uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych, w tym dla 30 podopiecznych Miejskiej Świetlicy Środowiskowej w Będzinie był Caritas Diecezji Sosnowieckiej. Wakacje miały charakter społeczno – wychowawczy i były odpowiedzią na występujące w środowisku zjawisko nadużywania alkoholu i ubóstwa. Głównym celem pobytu dzieci na koloniach był wypoczynek i poprawa ogólnej kondycji organizmu oraz wzmocnienie poczucia własnej wartości, edukacja profilaktyczna i społeczna, polegająca na budowaniu przyjaznych więzi wśród rówieśników. Motywowanie do wyboru właściwych wzorców życiowych, a także edukacja historyczna poprzez organizację licznych wycieczek, zapoznanie się z zabytkami kultury polskiej, poznanie tradycji i zwyczajów regionu.

Będzińskie szkoły i przedszkola prowadziły profilaktykę edukacyjną oraz wczesną interwencję w rodzinach zagrożonych uzależnieniami. Podejmowane programy i inicjowane działania były formami wspierającymi wychowawczą rolę rodziny każdego dziecka i ucznia. Wszystkie programy wychowawcze, adaptacyjne i wspierające dziecko w rodzinie tworzone były po wcześniejszym rozpoznaniu potrzeb każdego z wychowanków. Były to najczęściej pogadanki dla dzieci i młodzieży oraz rodziców prowadzone przez wychowawców, pedagogów szkolnych i specjalistów do spraw uzależnień, policję i straż miejską. W minionym roku zorganizowano szereg warsztatów profilaktycznych, m.in.: „Dopalacze, narkotyki – poznaj fakty”, „Uzależnienie? Przecież nie Ja”, „Asertywność – czy potrafię powiedzieć NIE”, „Smak życia – czyli debata o dopalaczach”, „Uzależnienie? Przecież nie ja”, „Asertywność – między uległością a agresywnością”, „Nałogi, złe nawyki – NIE, zdrowy styl życia – TAK”. Ponadto szkoły

po raz kolejny przyłączyły się do udziału w ogólnopolskich kampaniach: „Postaw na rodzinę”, „Zachowaj trzeźwy umysł”, „Przemoc boli”.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Będzinie zapobiegając niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży inicjował działania w zakresie wspierania rodziny, współpracując z organizacjami pozarządowymi. Wspólnie ze Stowarzyszeniem „Zaczarowana Pomoc” przeprowadzone zostały zbiórki żywności, zorganizowano ferie i półkolonie letnie, imprezy z okazji Dnia Dziecka oraz na rzecz społeczeństwa lokalnego. Miała miejsce współpraca z wolontariuszami zaangażowanymi do pomocy w akcjach organizowanych przez Dział Poradnictwa Specjalistycznego.

Kolejnym celem Programu jest **wyrównywanie szans rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży** wobec czego miasto wykazuje szczególną troskę w zakresie opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym.

W ubiegłym roku na terenie Będzina funkcjonowało 13 przedszkoli miejskich, do których uczęszczało 1 537 dzieci oraz 10 grup przedszkolnych w szkołach podstawowych, gdzie 216 dzieci korzystało z edukacji przedszkolnej.

Rodziny wychowujące dzieci w wieku przedszkolnym często mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w stosunku do swoich dzieci, potrzebują pomocy w zakresie organizowania tym dzieciom opieki w czasie wolnym, pokonywania trudności edukacyjnych i zaburzeń zachowania. W związku z tym przedszkola są organizatorami wielu działań wspierających rodziny tych dzieci oraz takich przedsięwzięć, dzięki którym mogą doskonalić własny warsztat pracy, aby nieść wszechstronną i profesjonalną pomoc dziecku lub jego rodzicom. W przedszkolach i żłobkach systematycznie odbywa się:

- a. monitorowanie dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem w tym niewydolnych wychowawczo, w których występuje problem przemocy, uzależnień lub długotrwała choroba,
- b. stałe podnoszenie kompetencji rodzin w zakresie prawidłowego pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez organizację warsztatów, szkoleń, konsultacji, poradnictwa oraz udostępniania literatury fachowej,
- c. praca nad budowaniem świadomości i odpowiedzialności rodzicielskiej,
- d. otaczanie szczególną troską rodzin, w których występują przejściowe problemy związane ze sprawowaniem opieki nad dziećmi – wspieranie tych rodzin daje trwałe efekty i skutkuje pełną ochroną dziecka przed destrukcyjnym działaniem rodziny i najbliższego środowiska.

W ramach wyrównywania szans rozwojowych i edukacyjnych wszystkie przedszkola na terenie miasta Będzina proponują swoim wychowankom zajęcia dodatkowe: rozwijające, kompensacyjne, korygujące i wspomagające. Łącznie w miejskich przedszkolach realizowanych w 2016 roku było 69 godzin zajęć rewalidacyjnych, wynikających z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wydanych przez Powiatową Poradnię Psychologiczno - Pedagogiczną i nauczanie indywidualne – zgodnie z potrzebami wskazanymi w orzeczeniach powyższej poradni.

W Przedszkolu Miejskim nr 5 i 6 realizowano wczesne wspomaganie rozwoju dzieci na podstawie opinii o potrzebie wczesnego wspomagania – w zajęciach brało udział 10 dzieci.

W ramach działań wspierających rodziców opracowywane są ulotki informacyjne o wybranych aspektach oddziaływań psychologiczno-pedagogicznych realizowanych na terenie szkół, organizuje się spotkania edukacyjne i warsztaty dla rodziców. W klasach integracyjnych propagowana jest tzw. edukacja włączająca – uczniowie ze specjalnymi potrzebami wraz z uczniami zdrowymi – na płaszczyźnie szeroko rozumianej integracji. Monitorowane są procedury dostosowania wymagań edukacyjnych wynikające z programu nauczania do indywidualnych potrzeb uczniów, u których stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się. W kilku placówkach zatrudnieni są asystenci, specjaliści lub nauczyciele wspierający dla uczniów z zaburzeniami zachowania.

W ramach poszerzenia oferty skierowanej do dzieci uczęszczających do będzińskich przedszkoli realizowane są dodatkowe zajęcia finansowane przez miasto: gimnastyka korekcyjno – wyrównawcza, zajęcia logopedyczne, nauka języka obcego i rytmika.

W Będzinie funkcjonują dwa żłobki miejskie i jeden oddział żłobkowy w Przedszkolu Miejskim nr 13 oraz Prywatny Żłobek "Dzidziusiowo", Niepubliczny Żłobek "Horyzont" i Żłobek Niepubliczny "Fasolka". Do Żłobka Miejskiego nr 2 uczęszczało w minionym roku czworo dzieci niepełnosprawnych. Żłobki miejskie są inicjatorami szkoleń dla rodziców z udziałem specjalistów – psychologa, pedagoga, dietetyka i rehabilitanta. Corocznie organizowane jest szkolenie z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej adresowane do personelu i rodziców dzieci uczęszczających do żłobka. Wszystkie działania podejmowane przez przedszkola i żłobki cieszą się dużym uznaniem i zaufaniem ze strony rodziców, którzy chętnie korzystają z porad i proponowanych form współpracy.

Miasto Będzin bardzo aktywnie wspiera również inicjatywę tworzenia na terenie gminy niepublicznych placówek przedszkolnych. W roku 2016 prężnie funkcjonowało

8 niepublicznych placówek, do których uczęszczało 226 dzieci w wieku przedszkolnym. Z usług niepublicznych placówek wychowania przedszkolnego korzystają głównie dzieci rodziców, którzy nie mieli szans na uzyskanie miejsca w przedszkolach publicznych.

Przedszkola niepubliczne funkcjonujące w Będzinie:

1. Niepubliczne Prywatne Przedszkole „Dobry Start“,
2. Prywatne Przedszkole „YES-Młodzi Odkrywcy“,
3. Niepubliczne Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi „Misiowa Dolinka“,
4. Niepubliczne Przedszkole „Akademia Radosnego Malucha“,
5. Prywatne Przedszkole „Zaczarowany Ogród“,
6. Przedszkole Niepubliczne „Domowe Przedszkole II“,
7. Prywatne Przedszkole „U Buni“,
8. Niepubliczne Przedszkole „Zakątek Marzeń“.

Wśród wymienionych placówek jest przedszkole z grupami integracyjnymi i przedszkole anglojęzyczne. Wszystkie placówki niepubliczne realizują własne programy wychowawcze. Uczestniczą również w podejmowanych przez gminę działaniach dotyczących kompleksowego i interdyscyplinarnego wspierania dziecka w placówce i domu rodzinnym oraz lokalnym środowisku.

Ponadto w ramach wyrównywania szans rozwojowych i edukacyjnych organizowana jest pomoc stypendialna zwiększająca szanse edukacyjne młodych, najzdolniejszych uczniów i studentów, będących mieszkańcami Będzina. W październiku 2016 roku za osiągnięcia w roku szkolnym i akademickim 2015/2016 stypendia otrzymało 40 uczniów i 3 studentów. Stypendium przyznaje się za szczególne osiągnięcia: w dziedzinie nauki uczniom z wysokimi średnimi ocen i jednocześnie laureatom ogólnopolskich konkursów wiedzy, laureatom i uczestnikom finałów wojewódzkich olimpiad przedmiotowych i wojewódzkich konkursów wiedzy, zdobywcami wyróżnień w międzynarodowych i ogólnopolskich konkursach artystycznych, uczestnikom finałów międzynarodowych zawodów sportowych, zdobywcami I, II i III miejsc w ogólnopolskich i wojewódzkich zawodach sportowych indywidualnych i zespołowych.

W minionym roku przyznane zostały stypendia socjalne, będące pomocą materialną o charakterze socjalnym przysługującą:

1. uczniom szkół publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych oraz słuchaczom publicznych kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych – do czasu ukończenia kształcenia nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 roku życia,
2. wychowankom publicznych i niepublicznych ośrodków umożliwiających dzieciom

i młodzieży upośledzonym w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo ze sprzężonymi niepełnosprawnościami realizację odpowiednio obowiązku szkolnego i obowiązku nauki – do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki,

3. uczniom szkół niepublicznych nieposiadających uprawnień szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych – do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki.

W październiku 2016 roku wydano 423 decyzje o przyznaniu stypendiów szkolnych dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjów oraz szkół ponadgimnazjalnych, dotyczących pomocy w roku szkolnym 2016/2017.

Do sukcesów należy zaliczyć również dobre zdiagnozowanie potrzeb społecznych i odpowiednie przygotowanie wniosków skutkujących przyznaniem Będzinowi środków na realizację rządowych programów „Wyprawka szkolna” i „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Ponadto rodzice uczniów klas III szkół podstawowych otrzymali dofinansowanie pobytu dzieci na tzw. „zielonych szkołach” nie tylko ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, ale także ze środków miasta.

Realizując piąty cel Miejskiego Programu Wspierania Rodziny czyli **podejmowanie działań interdyscyplinarnych w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym** miała miejsce stała współpraca podmiotów podejmujących różnorodne działania na rzecz dzieci i młodzieży. Placówki oświatowe podejmowały systematyczne działania o charakterze interdyscyplinarnym wspierając rodziny niewydolne wychowawczo i ubogie. Kontynuowano współpracę z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Powiatową Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną, Sądem Rejonowym, Specjalnym Ośrodkiem Szkolno - Wychowawczym oraz Domem Dziecka w Sarnowie. Na bieżąco prowadzone były konsultacje i porady dla rodziców, mające na celu rozwiązywanie problemów wychowawczych. Uczniowie wspierani byli zajęciami ułatwiającymi pokonywanie progów edukacyjnych, a także dotyczącymi sposobów radzenia sobie ze stresem.

Podczas codziennej pracy z rodzinami asystenci rodziny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej podejmowali współpracę z jednostkami oświatowymi i innymi instytucjami powołanymi do pomocy dzieciom i rodzinie z terenu Będzina i miast ościennych:

1. Urząd Miejski w Będzinie – współpraca w zakresie organizacji półkolonii zimowych i letnich, Pikniku Rodzinnego, kampanii edukacyjnej „Obalamy mity 2016”;
2. Ośrodek Wspierania Dziecka i Rodziny – współpraca poprzez udział pracowników

w posiedzeniach zespołów interdyscyplinarnych oraz w naradach organizowanych przez ośrodek;

3. Sąd Rejonowy - Kuratorska Służba Sądowa - współpraca w zakresie rozwiązywania problemów związanych z nadużywaniem alkoholu, przemocą w rodzinie i interwencji w środowisku oraz uczestnictwa w zespołach interdyscyplinarnych i grupach roboczych;
4. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – współpraca w zakresie współtworzenia zespołów interdyscyplinarnych oraz działalności podejmowanej na rzecz społeczności lokalnej;
5. Komenda Powiatowa Policji – współpraca w zakresie współtworzenia zespołów interdyscyplinarnych, przeprowadzania interwencji w środowisku lokalnym, podejmowania w grupach roboczych działań na rzecz ofiar przemocy w rodzinie oraz organizowania społecznych kampanii edukacyjnych;
6. Straż Pożarna – współpraca w zakresie przeprowadzania interwencji w środowisku lokalnym oraz współorganizacja imprez plenerowych (OSP Łagisza - Dzień Dziecka);
7. Specjalistyczny Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MARVIT – współpraca w zakresie poradnictwa specjalistycznego oraz działalności na rzecz środowiska lokalnego, w szczególności pracy na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi, uzależnionymi od alkoholu i współuzależnionymi;
8. Specjalistyczny Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej KOMPAS – współpraca w zakresie poradnictwa specjalistycznego, prowadzenia grup terapeutycznych dla dzieci i młodzieży, uczestnictwa w kampaniach edukacyjnych oraz działalności na rzecz środowiska lokalnego;
9. Kolegium Pracowników Służb Społecznych w Czeladzi – współpraca w zakresie pozyskiwania wolontariuszy;
10. Współpraca z wolontariuszami, którzy zaangażowani są w następujące działania: organizacja półkolonii, dnia dziecka, pikniku rodzinnego, warsztatów dla rodziców.

Realizując ostatni z przyjętych w Programie celów tj. **zmiana postaw społecznych poprzez promowanie wartości rodziny**, gmina po raz kolejny przystąpiła do ogólnopolskiej kampanii „Postaw na rodzinę” przebiegającej pod hasłem "Dobrze się rozumiemy!". Materiały ubiegłorocznej kampanii skupiały się na wspieraniu szacunku do wartości rodzinnych oraz rozwijaniu u dzieci inteligencji emocjonalnej, czyli zdolności do świadomości i rozpoznawania własnych emocji oraz radzenia sobie z nimi. Na ten typ inteligencji składają się także wiara we własne możliwości, empatia, asertywność, umiejętność współpracy i adaptacji, dzięki niej młodzi ludzie potrafią panować nad sobą

i mówić „nie”, np. w sytuacjach, gdy ktoś proponuje im alkohol, dopalacze czy inne substancje psychoaktywne. Pozyskane ulotki, broszury i plakaty miały charakter edukacyjny: wskazywały dzieciom i młodzieży, jak panować nad negatywnymi emocjami, aby w gniewie nie stracić kontroli nad sobą, a rodzicom, jak uczyć dziecko radzenia sobie z emocjami i mówić o swoich emocjach.

Znaczącym krokiem w budowaniu pozytywnego wizerunku rodzin wielodzietnych było przyjęcie uchwałą Nr XLVIII/484/2014 Rady Miejskiej Będzina z dnia 26 marca 2014 roku Programu Wsparcia „Rodzina 3+ górą”. Przedsięwzięcie to ma na celu promocję rodzin wielodzietnych oraz działań na rzecz wzmocnienia kondycji tych rodzin, poprawę warunków ich życia, zwiększenie szans rozwojowych i życiowych dzieci i młodzieży wychowujących się w rodzinach wielodzietnych. W ramach tego programu każda rodzina wielodzietna, czyli posiadająca troje i więcej dzieci w wieku do ukończenia 18 roku życia lub do ukończenia 24 roku życia, w przypadku, gdy dziecko uczy się lub studiuje, zaś w przypadku dzieci niepełnosprawnych bez ograniczenia wieku pozostających pod opieką rodzica, otrzymuje imienne karty uprawniające do zniżek i ulg umożliwiających dostęp do dóbr kultury, sportu i rekreacji zarządzanych przez miejskie jednostki publiczne oraz do usług i towarów oferowanych przez podmioty niepubliczne. Posiadanie karty „Rodzina 3+ górą” obniża koszty comiesięcznych rachunków wielodzietnej rodziny, jest także elementem motywującym do aktywnego spędzania wolnego czasu. Łatwiejszy dostęp do różnych form rekreacji i imprez kulturalnych zwiększa również integrację wewnątrzrodzinną i powoduje, że cała rodzina może spędzać wspólnie wolny czas w ciekawy sposób. W 2016 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Będzinie wydał w sumie 330 kart.

Jednocześnie od 2014 roku rodziny z przynajmniej trójką dzieci mogą korzystać z ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny, która jest bezpłatnie wydawana każdemu członkowi rodziny. Rodzice korzystają z karty dożywotnio, dzieci do 18 roku życia, lub do ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat. Dzieci legitymujące się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, po osiągnięciu odpowiednio 18 lub 25 roku życia otrzymują Kartę na okres ważności orzeczenia. W ubiegłym roku za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Będzinie wydano łącznie 207 kart.

Na terenie miasta organizowane były liczne festyny rodzinne, zachęcające rodziców do aktywnego spędzania czasu wolnego z dziećmi. W minionym roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Będzinie zorganizował szereg zajęć, festynów i imprez sprzyjających integracji rodziny i aktywizacji ze środowiskiem lokalnym:

- w okresie od 22 lutego 2016 roku do 26 lutego 2016 roku odbyły się półkolonie zimowe pod honorowym patronatem Prezydenta Miasta Będzina Łukasza Komoniewskiego. W trakcie półkolonii 40 dzieci uczestniczyło w zorganizowanych grach i zabawach oraz wycieczkach – m. in. do Miejskiej i Powiatowej Biblioteki w Będzinie, Muzeum Zagłębia, Kina "Nowość" w Będzinie (seans "Odkrywcy Arktyki"), Parku Świętego Mikołaja w Zatorze oraz sali zabaw "Psootnikowo". Dzieciom zapewniono wyżywienie - śniadania i obiady. Na zakończenie półkolonii wszyscy uczestnicy otrzymali atrakcyjne upominki;
- Dzień Dziecka (w dniu 3 czerwca 2016 roku) – przy współpracy z Ochotniczą Strażą Pożarną w Będzinie – Łagiszy. Dzieci z rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Będzinie uczestniczyły w różnorodnych konkurencjach, bawiły się na trampolinach i dmuchanych zamkach, malowały swoje marzenia oraz ozdabiając farbami akrylowymi skrzynki. Wszystkim uczestnikom zapewniono poczęstunek oraz obdarowano prezentami (plecaki, książki, czasopisma, słodycze, artykuły piśmienne) ufundowanymi przez Stowarzyszenie „Zaczarowana Pomoc”. Ze środków Stowarzyszenia opłacono usługę przewozu dzieci – w kwocie 200 złotych;
- w okresie od 4 do 8 lipca 2016 roku odbyły się pod honorowym patronatem Prezydenta Miasta Będzina półkolonie letnie, w trakcie których 40 dzieci uczestniczyło m. in. w różnorodnych zabawach na plaży "Zaczarowana Przystań" oraz w wycieczkach do: Wioski Indiańskiej w Jura Adventure Park Kiełkowice, Kina "Nowość" (seans "Disco robaczki"), Pogorii IV (rejs motorówką). Dzieciom zapewniono posiłki – śniadanie i obiad. Na zakończenie półkolonii każdy uczestnik otrzymał upominki (słodycze, książki, maskotki, artykuły promujące Miasto Będzin);
- Dni Integracji Lokalnej – odbyły się w czterech lokalizacjach na terenie Będzina: w Parku na Dolnej Syberce (31 sierpnia 2016 roku), na Osiedlu Zamkowe (2 września 2016 roku), w Strefie Aktywności Rodzinnej w Groźcu (7 września 2016 roku), oraz w Strefie Aktywności Rodzinnej na Ksawerze (9 września 2016 roku). Cykl imprez zorganizowany został przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Będzinie i wolontariuszy z Klubu Integracji Społecznej pod honorowym patronatem Prezydenta Miasta Będzina Pana Łukasza Komoniewskiego. Dla kilkuset mieszkańców miasta zapewniono mnóstwo atrakcji, m. in. zabawy na dmuchańcach, kreatywne druczki, pokazy baniek mydlanych oraz wiele innych. Dni Integracji Lokalnej były częścią projektu pn. „Inwestycja w człowieka środkiem do osiągnięcia efektów społecznych” współfinansowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020;

- w dniu 24 września 2016 roku na terenie Ośrodka Sportu i Rekreacji w Będzinie odbył się Rodzinny Piknik Integracyjny przeznaczony dla wszystkich mieszkańców miasta. Impreza połączona była ze zbiórką charytatywną na rzecz niepełnosprawnej Kasi Kośmider. Zaproszone rodziny uczestniczyły w konkurencjach sportowych oraz w zajęciach arteterapeutycznych. Uczestnicy imprezy mogli zakupić pyszne domowe wypieki, kielbasę z grilla, pajdę chleba ze smalcem oraz przetwory prosto z Roztocza. Wielką popularnością cieszyły się loteria fantowa z atrakcyjnymi nagrodami oraz kiermasz używanych zabawek. Można było zrobić rodzinne zdjęcie w fotobudce lub fotografię na niezwykle oryginalnym motocyklu.

Miejski Program Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2018 wyznaczył kierunki działań w zakresie pracy z rodziną i dzieckiem, przy uwzględnieniu uwarunkowań i zasobów lokalnych. W 2016 roku w realizację programu zaangażowanych było wiele instytucji powołanych i zobowiązanych do podejmowania działań na rzecz rodziny. Dzięki temu nastąpiło wzmocnienie społeczności lokalnej poprzez szeroko rozumianą współpracę wszystkich służb. W minionym roku podejmowane przedsięwzięcia były kontynuacją wcześniej realizowanych programów i miały na celu zintensyfikowanie działań wobec rodzin niewydolnych wychowawczo. Podjęto również działania mające na celu dążenie do podniesienia jakości świadczonych usług oraz wzmocnienia systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością opiekuńczo – wychowawczą. Ponadto prowadzone działania zmierzały do zwiększenia świadomości społeczności lokalnej dotyczącej wartości rodziny. Ubiegłoroczne przedsięwzięcia wyznaczyły kierunki do dalszej realizacji, a także wskazały zapotrzebowanie w zakresie:

- interdyscyplinarnej współpracy służb i instytucji w obszarze wspierania rodziny,
- zmiany świadomości społeczności lokalnej w obszarze korzystania ze wsparcia specjalistycznego,
- wzmocnienie asystentury rodzinnej, jako elementu profilaktycznego i wspierającego rodzinę w dążeniu do pozytywnych zmian.